

rezultate bodisi daljših pogajanj, bodisi da svedočijo o prostovoljno izvršenih dejanjih.

Vsak akt naj torej dobi prostor pri sebi enakem, vsaka vrsta pri sebi sorodni, na ta način se nazadnje v arhivu lahko vsakdo spozna in ne samo arhivar, ki naj vpoštevava vedno to, da mu bo naslednik sledil pač v uradu, a spomina njegovega ne bo podedoval. Arhiv naj bo torej 1. po določenih pravilih vede in v prid tej sami urejen, 2. ureditev se vrši za posamezne dele arhiva posebej, 3. ves način urejevanja mora biti enoten, jasen in kratek. Tako urejen arhiv bo nudil znanstveniku na prvi hip lahko in brez težave vso snov, ki se more o določenem vprašanju v arhivu sploh izslediti. Ko je namreč enkrat arhiv v glavnih potezih urejen, je treba, v kolikor dopušča čas in so na razpolago moči, napraviti alfabetični register imen in snovi. Vsaka večja skupina naj slednjič dobi svoj repertorij, ki naj bo zanesljiv in popoln.

Dobro je tudi, da se osnuje zbirka pečatov in grbov, vse to bo znanstvenemu raziskovalcu ob priliki prav dobro služilo in mu delo neprimerno olajšalo. — Tako o tistem delu arhivarjevem ne izve mnogo svet, a v resnici pa stori veliko več kot drugi, ki so porabili mnogo več črnila in papirja. Vočigled temu, da je bivanje v temnih in zaprašenih arhivih zdravju naravnost škodljivo in da arhivarjev poklic zahteva obširnega znanja, so jih po raznih državah tudi gmotno primerno situirali.

Kot zbirka arhiv nikdar ni tako izpopolnjen, da bi bil vsakega novega prirastka dokumentov in spisov nezmožen, v njegovem bistvu že marveč tiči, da raste in se množi. Tak redni prirastek naj bi dobival arhiv po preteku določenih obrov in po dogovoru iz registratur deželnih uradov. Seveda ne bo nikdar kazalo teh registratur v popolnem prvotnem obsegu prevzeti v arhiv; tu treba predvsem ločiti važno od manj važnega; mnogokrat bo to sicer težko, ker se obadva pojma križata in medsebojne meje polagoma prehajajo ena v drugo. Zato je treba pri taki izbiri imeti vedno pazno oko, da se česa ne zavrže, kar bi prihodnji raziskovatelj, bodisi politične, narodne, pravne, kulturne ali cerkvene zgodovine, bodisi zgodovine umetnosti ali pa narodnega gospodarstva, težko moral pogrešati. — Razentega naj bi se vsak arhiv, v kolikor je to mogoče, izpopolnjeval z registraturami onih uradov, ki so se opustili, dalje z nakupom, oziroma s podarjenimi ali voljenimi arhivalijami. Arhivi in knjižnice naj bi si medsebojno izmenjali stvari, ki se dajo primerneje uvrstiti v nasprotni zavod. Vse, kar odgovarja bistvu in značaju arhiva, naj se tudi temu odstopi (urbarji, kartularji, listine, akti i. dr.). Knjižnice so dostikrat v preteklosti po darovih in nakupu in posebno vsled opustitve samostanov prišle

do obilih in dragocenih arhivalij; te naj bi se torej priklopile arhivom, nasprotno pa naj bi zadnji odstopili knjižnicam korespondenco, pisma in zapuščino učenjakov in literatov, inkunabla itd.

Raztreseni arhivi naj se združijo v eno celoto. Posebne važnosti bi bilo — tu imam v prvi vrsti v mislih slovenske razmere in kraje —, da bi se različni občinski, privatni, cerkveni, samostanski in rodbinski, kakor tudi arhivi mest, trgov in drugih skupin spojili in se združili v en sam celoten osrednji arhiv, najprimernejše v Ljubljani. Videli smo že zgoraj, kolika škoda in nevarnost preti takim v neprimernih prostorih shranjenim, samim sebi brez zadostnega varstva prepuščenim arhivom, a ne samo njim — pri tem trpi najznatnejšo škodo veda sama. Zato bi bilo želeti in pričakovati, da bi merodajni činitelji ne nasprotovali temu, da se vse one arhivalije de-

HALLEYEV KOMET

ki se bliža zemlji in skozi katerega rep bo šla zemlja 10. maja l. 1910. Takega je opazoval 28. januarja l. 1836. zvezdoznanec Herschel na Rtiču Dobre nade.

ponirajo v tem osrednjem arhivu: tu bi imel vsak teh manjših arhivov svojo dvorano, oziroma bi tvoril posebno, samostojno skupino. Manjše občine, fare, mesta in razne korporacije bi s tem ne imele nobene skrbi in nikakih stroškov za svoje male arhive, ki bi pa bili na ta način varno spravljene, dobro urejene in vsakomur za uporabo lahko dostopni in uporabljivi. Ta način se je na Francoskem in Nemškem dobro obnesel. Koliko s tem veda pridobi, je očitno!

In z ustanovitvijo takega osrednjega arhiva vseh slovenskih pokrajin bi bil storjen velik korak naprej. Urejenega arhiva potrebuje vsako vseučiliško mesto — in to naj bi bila enkrat tudi naša Ljubljana in vrhutega še središče zedinjene Slovenije —, potrebuje ga brezpogojno in naj ima tudi samo pravno fakulteto, ker tudi ta bo morala izrabljati arhive, ako